

การศึกษานับมูลฐานและเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสโดยเอาสื่อการสอนเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญ เพราะลำพังตัวครูผู้สอนเท่านั้น ไม่สามารถที่จะทำการสอนให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่จะให้นักเรียนมีทักษะครบทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2518 ได้ ด้วยเหตุที่สื่อการสอนตลอดจนวิธีการสอนแบบต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ช่วยในการฝึกทักษะ ความเข้าใจ ช่วยให้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้เร็วขึ้นและจดจำได้นาน ช่วยย่นระยะเวลาการสอน ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนานมีชีวิตชีวาเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศที่ซ้ำซากและก่อให้เกิดความซาบซึ้งในสิ่งที่เรียน นอกจากนี้สื่อการสอนยังมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนและสนใจในบทเรียนอีกด้วย ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนด้วยโดยการประกอบกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง จะยังผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนอย่างแท้จริง ทั้งยังฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดด้วยตนเอง กล่าวตามข้อสงสัย และกล้าแสดงความคิดเห็นอันเป็นคุณสมบัติที่ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะมองข้ามไป

เนื่องจากสื่อการสอนมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนดังกล่าวนี้อันเนื่องมาจากในวงการศึกษของเราจึงได้มีการส่งเสริมนำเอาสื่อการสอนมาใช้ช่วยในการเรียนการสอนอย่างจริงจัง¹

¹ อุกุม เกทณะรัตนกุล, "ปัญหาของศูนย์อุปกรณ์ช่วยฝึกอบรม สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกรมแรงงาน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 14.

ตั้งแต่ พ.ศ. 2483 จวบจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้สื่อการสอนได้มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย
ในวงการศึกษาระดับไทย

สื่อการสอนหมายความว่ารวมถึงวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ อันมีด้วยกันมาก
มายหลายรูปแบบ ดังนั้น เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควร
จะเลือกใช้สื่อการสอนที่ถูกต้อง เหมาะสมที่สุดกับเนื้อหาของบทเรียน รวมทั้งควรคำนึงถึง
ความสนุกสนานจากการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยความสำคัญดังกล่าวของสื่อ
การสอนทำให้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสื่อการสอนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศมี
จำนวนค่อนข้างมาก ดังจะขอนำเอาผลงานที่น่าสนใจมาเสนอไว้ ณ ที่นี้ คือ

เอกสารงานวิจัยในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2521 เจิมขวัญ บุณนาค ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจปัญหา
และอุปสรรคการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสแบบใหม่ในโรงเรียนสาธิตและโรงเรียนรัฐบาล
บางแห่ง" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการเรียนการสอนภาษา
ฝรั่งเศสแบบใหม่ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ครูผู้สอน และ อุปกรณ์การเรียนการสอน

ผลการวิจัยผลสรุปได้ดังนี้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าภาษาฝรั่งเศสเป็น
ภาษาที่มีประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และการเรียนแบบใหม่ที่น่าสนใจ สนุกสนาน
ทำให้ไม่มีเบื่อในการเรียน หากแต่เกิดจากปัญหาและอุปสรรครวมกัน ทำให้บางครั้งการ
เรียนไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทางด้านตัวผู้เรียนก็คือในการ
เรียนภาษาฝรั่งเศสในระยะแรกนักเรียนไม่เข้าใจความหมาย และคำพูดจากบท ทำให้ไม่

สามารถออกเสียงได้อย่างถูกต้อง นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างไวยากรณ์ภาย
 หลังที่เรียนจบบทเรียนแล้ว และนอกจากนี้คือปัญหาค่าที่ค่อนข้างแพงของหนังสือเรียน
 และหนังสือประกอบรวมทั้งความไม่สมบูรณ์ของอุปกรณ์การเรียนการสอนเพราะมีผลต่อความ
 สนใจและการตั้งใจเรียนด้วย ทางด้านครูผู้สอนนั้นนักเรียนมีความเห็นว่าลักษณะของครูผู้
 สอนภาษาฝรั่งเศสแผนใหม่ควร จะมีความคล่องแคล่วรู้ภาษาฝรั่งเศสเป็นอย่างดี และมีความ
 รู้ทันนอกเหนือจากบทเรียน นอกจากนี้ครูควร จะอธิบายศัพท์ และสำนวนภาษาฝรั่งเศสโดย
 แปลเป็นภาษาไทยหรือภาษาฝรั่งเศสอย่างง่าย เพราะการพูดภาษาฝรั่งเศสอย่างเดียว
 ทำให้ไม่เข้าใจ รวมทั้งต้องมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนด้วย¹

ในปี พ.ศ. 2522 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาได้ส่งแบบสอบถามชุด
 "แบบสอบถามครูผู้สอนภาษาฝรั่งเศสปี 2522" ไปให้ครูผู้สอนภาษาฝรั่งเศสทั่วประเทศไทย
 ผลจากการตอบแบบสอบถามพอสรุปได้ดังนี้คือ

การสอนภาษาฝรั่งเศสด้วยแบบโฮตทัศน์ศึกษา แม้จะลงทุนแพงแต่ก็ได้ผลคุ้มค่า
 เนื่องจากทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะครบทุกด้าน และผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจโดยอัตโนมัติ
 ได้รวดเร็วกว่าการเรียนแบบเก่า เพราะได้ฟังเจ้าของภาษาพูด และเรียนรู้จากรูปภาพ ซึ่ง
 ยังสามารถจำประโยคได้อย่างแม่นยำและนำไปใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การได้ฟัง
 เสียงเจ้าของภาษาพูดฝรั่งเศสอยู่ทุกวันทำให้ผู้เรียนสามารถพูดได้ดีด้วยสำเนียงฝรั่งเศส
 ที่ถูกต้อง นอกจากนี้การเรียนด้วยระบบโฮตทัศน์ศึกษา ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย
 จำเรื่องได้ดีและรวดเร็วมากกว่าการเรียนด้วยวิธีเปิดตำราอธิบายแบบเก่า

ทางด้านปัญหาเกี่ยวกับผู้สอนปรากฏว่า ผู้สอนยังขาดความเข้าใจและขาด
 ประสบการณ์ในเรื่องการใช้โฮตทัศน์อุปกรณ์ จึงทำให้ไม่ใช่อุปกรณ์ที่มีอยู่เลย ทั้งยังมีปัญหา

¹ เจริญชัย มุนนาค, "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคการเรียนการสอนภาษา
 ฝรั่งเศสแผนใหม่ในโรงเรียนสาธิต และโรงเรียนรัฐบาลบางแห่ง," (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 60-61.

เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในคํานงงบประมาณ และไม่มีสถานที่เก็บอุปกรณ์โดย
เนหาจากเหตุหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทางหน่วยศึกษานิเทศก์ ภาควิชาภาษาฝรั่งเศสก็ได้แนะนำ
วิธีการใช้อุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ การสร้างอุปกรณ์อย่างง่าย ๆ ในราคาถูกรวมทั้งได้จัดให้มี
การอบรมการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์เป็นลำดับขั้นให้กับครูใหม่ในทุก ๆ ปีการศึกษา¹

ในปี พ.ศ. 2523 กรมการมัธยมศึกษา ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาเกี่ยวกับ
การใช้สื่อการสอนในการสอนภาษาฝรั่งเศสระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนรัฐบาล
ในเขตการศึกษา 8" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาชนิด และจำนวนสื่อการสอนที่ครูสอน
ภาษาฝรั่งเศสใช้ตลอดจนศึกษาความต้องการสื่อการสอน การเลือก การผลิต การใช้สื่อ
การสอนตลอดจนประสิทธิภาพและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอน

ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนที่สำคัญที่สุดคือ ไม่มีสื่อการสอนชนิดนั้น ๆ
ในโรงเรียน ขาดความเข้าใจในการใช้ และไม่เห็นประโยชน์ของสื่อการสอนทั้งยังเห็น
เป็นการเสียเวลา เห็นภาระตลอดจนไม่ค่อยมีความสะดวกในการใช้

ครูบางส่วนระบุว่าสื่อการสอนที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ส่วนมากทำรูป
ใช้การไม่ได้ และทางโรงเรียนไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อ

2. มีสื่อการสอนหลายชนิดที่เริ่มประโยชน์แต่ไม่ได้รับความสนใจและทดลอง
ใช้ เช่น บัตรคำ การแสดงละคร เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และภาพโปร่งใส เป็นต้น

3. โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดสื่อการสอนที่จำเป็นในการสอนภาษาฝรั่งเศส

4. ครู อาจารย์ต้องการให้ทางโรงเรียนจัดหาสื่อการสอนบางอย่างตามคํานง
ตยงการใช้ในห้องปฏิบัติการทางภาษา

¹Bureau des Inspections, Bulletin Pédagogique, No.1-7, 7
(Juin - Décembre), (Bangkok : La Section de Français, Bureau des
Inspection, Département de l' Enseignement Général, Ministère de l'
Education, 1979.

5. ครู อาจารย์บางส่วนระบุว่า ผู้บริหารโรงเรียนทุ่มเทงบประมาณส่วนให้ในการจัดซื้อการสอนให้แก่สายวิชาต่างประเทศมากกว่าสาขาภาษา¹

เอกสารงานวิจัยในต่างประเทศ

โรเบิร์ต โบรอน (Robert Boron) วิจัยเปรียบเทียบระหว่างการเรียนภาษาของนักเรียนเมื่อเรียนจากการสอนของครูแบบปกติกับเมื่อเรียนจากบทเรียนแบบโปรแกรม พบว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนแบบโปรแกรมได้ผลการเรียนดีกว่ากลุ่มที่เรียนจากการสอนแบบปกติ²

ซีโอดอร์ มุลเลอร์ (Theodore Mueller) ได้ทดลองสอนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาฝรั่งเศส เกี่ยวกับด้านไวยากรณ์ และนิรุกติศาสตร์สำหรับนักศึกษาปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยเคนตักกี ที่มีระดับการเรียนปานกลาง และเรียนอ่อน ผลปรากฏว่าบทเรียนแบบโปรแกรมให้ผลดีมา แก่นักศึกษาระดับปานกลาง และอ่อนมาก นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาจำได้นานและครูเป็นสิ่งที่จำเป็นของห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศและความคุ้นเคยของนักเรียน³

แพ็ต ซัลลิแวน (Pat Sullivan) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "Instructional Problems of Texas Secondary School English Teachers" มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจปัญหาในการสอนของครู สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งรัฐ

002819

¹กรองถาวจน์ ไชยวงศ์, "ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนภาษาฝรั่งเศสระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนรัฐบาลในเขตการศึกษา 8", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ป.โท คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522), หน้า 103-105.

²Gabriel D. Ofish, loc.cit., p.233.

³Theodore H. Mueller, "Programmed Language Instruction : The Linguistically Underprivileged," The Modern Language Learning Journal, 52 (January - December, 1968), P.90

ผลปรากฏว่าปัญหาการใช้ไวยากรณ์วัชคทั้งประเภทวัชค และ ประเภทเครื่องมืออยู่ในสภาพที่ไม่ดี และครูผู้ให้ไวยากรณ์วัชคยังขาดประสบการณ์ในการใช้อย่างมาก¹

รัสเซล ฮาโรลด์ บิชอป (Russell Harold Bishop) ได้ทำการศึกษาการใช้วิธีการสอนภาษาต่างประเทศที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐโอเรกอนตามโครงการ FLES: (Foreign Language Elementary School) หรือโครงการสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

วิธีสอนที่ครูใช้ได้ดี เช่น การใช้ดนตรี การใช้เพลง การแสดงเรื่องตลกสั้น ๆ และการแสดงแบบละครรวมไปถึงการฝึก (drills) การแสดงบทบาท (role play) และการฝึกหัด ฝึกฟัง อุปกรณ์การสอนที่ใช้ได้ดีที่สุดก็คือ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง แขนเสียง เครื่องใช้หุงต้ม (carphone) ภาพยนตร์และเกมส์ต่าง ๆ

วิธีการวัดผลที่ใช้โดยผลิได้แก่ การถามตอบปากเปล่า สอบโดยให้นักเรียนวาดรูปภาพที่ครูตั้งให้ทำ (drawing quizzes) ให้นักเรียนเขียนตอบในกระดาษข้อสอบจากแบบบันทึกเสียง การทดสอบโดยเกมส์ต่าง ๆ

จากการสำรวจครั้งนี้พบว่า ครูได้ใช้วิธีสอนหลายวิธีต่าง ๆ กัน การสอนที่ยอมรับจะใช้วิธีสอนหลายอย่าง และใช้อุปกรณ์มากขึ้นโดยเฉพาะครูที่สอนภาษานั้นได้มีประสบการณ์อยู่อย่างสม่ำเสมอ²

¹Pat Sullivan, "Instructional Problems of Texas Secondary School English Teachers," Dissertation Abstract, (Vol. xxv, No. 5 1964) : 2874 A - 2875 A.

²Russell Harold Bishop, "Foreign Language in the Elementary School : A Study of Methods in Selected Areas of Oregon," Dissertation Abstracts 27 (January 1967) : 2093-2094.

สตีเวน แดเรียน (Steven Darian) ได้ศึกษาประวัติการสอนภาษาอังกฤษ ในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศแก่นักศึกษาในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาในเขตที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติด้วยในปี ค.ศ. 1881-1965 เขาได้เน้นว่าสิ่งสำคัญในการสอนก็คือต้องคำนึงถึงแบบเรียนและอุปกรณ์การสอนให้มากที่สุด

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนประกอบในการสอนการเขียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปรากฏว่าจะได้ผลการวิจัยที่คล้ายคลึงกัน คือ การใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอนนั้น มีปัญหาทางด้านตัวครูผู้สอน ปัญหาทางด้านผู้บริหารและปัญหาทางด้านงบประมาณ นอกจากนี้ในด้านปัญหาแล้วผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าสื่อการสอนช่วยให้การเรียนมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้อุปกรณ์และวิธีการหลาย ๆ แบบ

ความหมายของโสตทัศนศึกษา (Audio-Visual Education)

คาร์เตอร์ วี. กู๊ด (Carter V. Good) ได้ให้คำจำกัดความของโสตทัศนศึกษาไว้ว่า "โสตทัศนศึกษาเป็นสาขาวิชาของวิชาการศึกษาที่สนใจเกี่ยวกับการผลิต การเลือก และเทคนิคการสอนโดยใช้เทคนิคอุปกรณ์ และกระบวนการสอนที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวหนังสือเป็นสำคัญ"²

หลุยส์ ชอร์ส (Louis Shores) ให้ความหมายของโสตทัศนศึกษาว่าหมายถึงวิถีทางของการเรียนรู้ที่เรียนโดยอาศัยเครื่องมือในการสื่อความหมายโดยผ่านประสาทความรู้สีก่อนได้แก่ การเห็น การฟัง การสัมผัส การลิ้มรส และการดมกลิ่น เป็นต้น³

¹ Steven G. Darian, "A History of Teaching of English as well as Foreign Language in America Colleges and Universities 1889-1965," Dissertation Abstracts 29 (February 1969): 2695 A-2696 A

² Carter V. Good, Dictionary of Education, 3 d. ed., (New York: McGraw-Hill Co., 1973), p. 50.

³ Louis Shores, Instructional Materials : An Instruction for Teachers (New York : Ronals Press Co., 1960), p. 10.

โรเบิร์ต อี. เคอ คีฟเฟอร์ (Robert E. De Kieffer) ได้ให้ความเห็นว่า คำ Audio - Visual มาจากรากศัพท์ภาษาละติน 2 คำ คือ audio มาจากรากศัพท์ว่า audire แปลว่า หึ่ง (to hear) visual มาจากคำว่า visus แปลว่า การเห็น (seeing or sight) เขาได้กล่าวว่าวัสดุทัศนศึกษา คือ ประสบการณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่นำมาใช้สอนโดยให้เห็นด้วยตา หรือมีเสียงประกอบ¹

สื่อการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ดังนี้

สื่อการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการประกอบการสอนเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อ-ความหมายให้ผู้สอน ประสงค์จะส่ง หรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียนโดยยังมีประสิทธิภาพซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. สิ่งสิ้นเปลืองต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่าวัสดุ ได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ ข้อลัดแบบเรียน นิตยสารแผ่นกระดาษ เป็นต้น
2. เครื่องมือที่ให้ความทรงหนการ ซึ่งเรียกว่า อุปกรณ์ ได้แก่ กระดานดำ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องฉาย เครื่องเสียงต่าง ๆ
3. กระบวนการและวิธีการ ซึ่งรวมทั้งวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์และกระบวนการที่เป็นอิสระ คือ ไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างใดเลย เช่น การนั่งวิชายากร การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น²

¹Robert E. De Keiffer, Audio-Visual Instruction, (New York: The Center for Applied Research in Education Inc., 1965), p.1.

²ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และ คนอื่น ๆ, ระบบสื่อการสอน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า ๖๐

วิรุห์ สีลาพฤทธิ ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่า หมายถึง วัสดุ (materials) และอุปกรณ์ (equipments) รวมกัน อย่างเช่น ภาพนิ่งเป็น วัสดุประกอบด้วยตำราเรียน फिल्मสตริป สไลด์ ภาพโปร่งใสข้ามสีรณะ หรือภาพแทนกระดาน นิเทศ ส่วนเครื่องฉายต่าง ๆ หรือตัวกระดานนิเทศเป็นอุปกรณ์ (equipment) ทั้ง วัสดุ และ อุปกรณ์รวมกันเป็นสื่อ (medium)

หลุยส์ ชอร์ส (Louis shores) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นเครื่องมือช่วยในการสื่อ ความหมายใด ๆ ก็ตาม ที่จัดโดยครู และ นักเรียนเพื่อเสริมการเรียนรู้ เครื่องมือการ สอนทุกชนิดจัดเป็น สื่อการสอน เช่น หนังสือในห้องสมุด โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ फिल्मสตริป ฎุภาพ และ แผนที่นอกจอจนวัสดุ ของจริง และ ทรัพยากรจาก ชุมชน เป็นต้น²

สื่อประสม

วิธีการใช้สื่อประสม ตามความหมายของคณะกรรมการบัญญัติคำนิยาม (Comission on Definition and Terminology) หมายถึงวิธีการที่อาศัย หลักการนำการสอนหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อ การสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจในขณะที่สื่ออย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริง ของเนื้อหา และอีกชนิดหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจ ความหมายผิด³

¹วิรุห์ สีลาพฤทธิ "คำบรรยายวิชา Utilization of Instructional Media, ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521 (อัคราเนาว), หน้า 21.

²Louis Shores, Instructional Materials : An Instruction for Teachers, p.3.

³Carlton W.H. Erickson, Fundamental of Teaching with Audio-visual Technology, (London : The Macmillan Company, Collier Macmillan Limited, 1970), p.11.

ในปัจจุบัน โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนการสอนด้วยเหตุผลที่ว่า โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์เป็นสื่อกลางสำหรับถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจวิชาการต่าง ๆ จากผู้สอนไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดใหม่ทางการศึกษาที่ได้นำเอาวัสดุอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาประเภทต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป โทรทัศน์ ภาพโปร่งใส รูปภาพ ฯลฯ ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับมาประกอบเข้าด้วยกันในการสอนครั้งหนึ่ง ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้โดยครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่เทคนิค (technician) ทำงานประสานกันในขณะที่ทำการสอน ซึ่งการสอนในแนวความคิดใหม่นี้เรียกว่าการสอนโดยใช้สื่อประสม¹ (multimedia instruction) จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ตลอดจนประสิทธิภาพทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ความสำคัญของสื่อการสอน

สื่อการสอนทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น ประหยัดเวลา สื่อการสอนช่วยถ่ายทอดความคิด ระหว่างครู กับนักเรียน ช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องราวที่ครูสอนได้เร็ว และจำได้อย่างถาวร สืบได้ยาก²

สื่อการสอนจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางช่วยในการสื่อความหมายอันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้น ทั้งยังมีบทบาทสำคัญในขั้นที่จะปรับปรุงการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน เมื่อจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น และยังแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน ในด้านความรู้ ความสามารถของนักเรียนแต่ละคนซึ่งมีผลมาจากพื้นฐานหรือภูมิหลังของนักเรียน ประสบการณ์ และฐานะทางบ้านการเป็นที่แตกต่างกัน

¹ จุมศรี นพวงศ์ พ. อยุธยา, ปิยะชาติ แสงอรุณ " Multi Media Instruction " เอกสารทางวิชาการเทคโนโลยีทางการศึกษา (แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2516), หน้า 85.

² Maurice P. Hunt, Teaching High School Social Studies (New York : Harper & Brothers, 1955), p.369.

Calton Erickson (Calton Erickson) ได้สรุปบทบาทและความสำคัญของการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยจัด และ เสริมประสบการณ์ให้นักเรียนมากขึ้น
2. ช่วยให้ครูจัดหาเนื้อหาวิชาที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก
3. ช่วยให้ครูแนะนำและควบคุมนักเรียนให้มีปฏิริยาสัมพันธ์ในทางที่พึงปรารถนา ต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ในการเรียนรู้
4. ช่วยให้นักเรียนสามารถประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไปตามเนื้อหาวิชา
5. ช่วยให้ครูสามารถสอนได้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้
6. ช่วยให้ครูสอนเนื้อหาได้ง่ายขึ้น
7. ช่วยให้ครูสอนได้รวดเร็ว และถูกต้องมากขึ้น เพราะครูมีเครื่องมือที่ทันสมัย¹

สื่อการสอนกับการสอนการ เรียนภาษา

ดร.ไพรัช แวน ไชอลล ผู้เชี่ยวชาญภาษาศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกนซึ่งได้มาช่วยการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ตามโครงการภาษาภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ (SEAREP) ได้กล่าวว่า

...แม้ว่านักเรียนจำนวนล้าน ๆ ในโลกนี้ได้เรียนภาษาต่างประเทศ แต่ส่วนมากไม่ลืมหวั่นจากความสำเร็จนัก หมายความว่าพวกเขาไม่สามารถใช้ภาษานั้น ๆ ในวิถีทางต่าง ๆ ได้คือพอ จึงเป็นที่ชัดเจนว่าการ เรียนภาษาต่างประเทศที่ไทยมีอยู่จริง ๆ นั้นจำเป็นจะต้องมีอะไรสักอย่างเพิ่มขึ้น หรือไม่กี่อย่างที่มีอะไรใหม่ ๆ สักอย่างเป็นแน่...²

¹Calton W.H. Erickson, Administrating Instruction Media Programmes (New York: The Macmillan Company, 1971), pp. 108-109.

²ดร.ไพรัช แวน ไชอลล ศิลป วรรณศิลป์ (เรียนเรียง), "พัฒนาวิธีการสอนภาษาอังกฤษ," ศูนย์ศึกษา 11 (สิงหาคม 2507); 69.

จากคำกล่าวข้างต้นนี้พอจะสรุปได้ว่า สิ่งที่ดีว่าเป็นของใหม่ ๆ และจะสามารถช่วยให้การสอนการเรียนภาษาได้ผลดียิ่งขึ้นนั้นก็คือสื่อการสอนนั่นเอง ทั้งนี้เพราะการสอนพูด สอนเขียน ดังเช่นการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันมักจะสอนโดยวิธีโสตทัศนศึกษา (La méthode audio-visuelle)¹ โดยมีการใช้สื่อการสอนกันทั้งสิ้น ซึ่งในเรื่องการสอนแบบโสตทัศนศึกษานี้ เดอนี จีราร์ด (Denis Girard) ได้เขียนไว้ในหนังสือการสอนภาษาต่างประเทศ (Linguistic & Foreign Language Teaching) ได้กล่าวว่าการสอนแบบโสตทัศนศึกษานี้ไม่ได้หมายถึงแต่การใช้เทปบันทึกเสียง หรือเครื่องฉายภาพเท่านั้น แต่รวมถึงเทคนิคการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ด้วย ครูควรจะมีขั้นตอนและหลักในการใช้อุปกรณ์การสอนเหล่านั้น² ทั้งนี้เพราะอุปกรณ์การสอนนั้นมีอยู่แล้วตามธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เพียงแต่ว่าครูจะเป็นผู้มีความคิด สามารถนำมาคิดแปลงนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสอนได้อย่างเหมาะสมกับบทเรียน และเรื่องราวที่สอนหรือไม่เพียงใดเท่านั้น³

ในการสอนภาษานั้นครูสอนภาษาต่างประเทศไม่เพียงแต่จะทราบว่าสอนอย่างไรเท่านั้น แต่จะต้องทราบด้วยว่าจะสอนอะไร ตลอดจนจะต้องทราบเนื้อหาที่จะสอน และทำการสอบให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ ภายในเวลาที่กำหนดไว้ด้วย⁴

¹Daniel COSTE, and Vector FERENCZI, "Méthodologie et moyens audio-visuels, "Le Français dans le Monde: Guide Pédagogique pour le professeur de Français" (Paris Hachette et Larousse, 1969), p.67.

²Denis Girard, Linguistic & Foreign Language Teaching (Molta: st. Pauls Press, 1972), pp.20-31.

³กรสกา (นามแฝง), "ในแวดวงการศึกษา: อุปกรณ์การสอนนั้นใช้อยู่ใกล้ตัวเรา," คุรุปริทัศน์ 4 (มิถุนายน 2522) : 30.

⁴Edwin T. Cornelins, Jr. (Language Teaching : A Guide for Teachers of Foreign Languages (New York : Thomas Y. Crowell Co., 1953), p.11.

วี.อาร์.ลี และ เฮเลน คอปเปน (W.R. Lee and Helen Coppen) ได้

กล่าวว่า สื่อการสอนจะสามารถช่วยครูผู้สอนภาษาต่างประเทศได้หลายทาง คือ

1. ช่วยเพิ่มบรรยากาศการเรียนในห้องเรียน และช่วยให้บทเรียนนั้นน่าสนใจ
2. สื่อการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกทัศนอุปกรณ์ จะช่วยอธิบายความหมายของคำพูดต่าง ๆ ที่ยากกับเนื้อหาของบทเรียน
3. สื่อการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกโสตอุปกรณ์ จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศของครูให้ดีขึ้น และยิ่งไปกว่านั้นยังจะช่วยในการเตรียมการสอนบทเรียนของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. ทั้งโสตอุปกรณ์ และทัศนอุปกรณ์จะกระตุ้นให้นักเรียนสามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ดีเท่ากับการอ่านและเขียน
5. สื่อการสอนช่วยในการให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานของวรรณคดีตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในต่างประเทศด้วย¹

การใช้สื่อการสอน

โฮวาร์ด แบตเชลเดอร์ (Howard Batchelder) กล่าวว่า

... สื่อการสอนไม่มีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง โดยเฉพาะตัวของสื่อการสอนก็ไม่สามารถกระทำใหนการระดมความคิดการศึกษาสำเร็จลงไปได้ แต่สื่อการสอนเหล่านี้ ถ้าได้รับการเลือกสรรอย่างฉลาด มีการประเมินค่าอย่างเหมาะสมและใช้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็จะสามารถทำให้เด็ก เกิดการเรียนรู้ได้อย่างงายตามทักษะและความสามารถในการใช้สื่อการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ความรู้ความเข้าใจในคุณค่า และขีดจำกัดความสามารถของสื่อการสอนแต่ละชนิด จะช่วยให้ใช้สื่อการสอนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเต็มที่²

¹W.R. Lee, and Helen Copper, Simple Audio-Visual Aids to Foreign Language Teaching (London: Oxford University Press, 1970), p.1.

²Howard T. Batchelder, Audio-Visual Materials In Teacher Education (1950 Yearbook of the Association for Student Teaching), p.23.

เอลิซาเบ็ท โนแอล และ เจ.ดี ลีโอนาร์ด (Elizabeth Noel และ J.D. Leonard) กล่าวว่า "...สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการสอน ซึ่งตัวสื่อการสอนเองไม่สามารถที่จะไปถึงจุดหมายของการศึกษาได้ ครูเป็นผู้เลือกใช้สื่อการสอนนั้นเพื่อให้บริการจุดมุ่งหมาย..."¹

จี.จี. วีฟเวอร์ และ อี.คัมเบลลิว มัลลิ่งเกอร์ (G.G. Weaver and E.W. Ballinger) กล่าวว่า "...ไม่มีสื่อการสอนชนิดใดเลยที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ครูที่ฉลาดเท่านั้นจะเป็นผู้เรีอกนำไปใช้ให้เหมาะสมกับวิชาที่สอน..."²

อาโม เดอ เบอนาคีส (Amo de Bernadis) ได้ให้ข้อพิจารณาพื้นฐานในการเลือกและการใช้สื่อการสอนหรือวัสดุการสอน (Instructional Materials) ดังนี้

1. เลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับระดับความสนใจและความสามารถของผู้เรียน
2. ควรให้ครูและผู้เรียนได้มีโอกาสพิจารณาเลือกสื่อการสอนร่วมกัน
3. เลือกสื่อหรือวัสดุการสอนที่ดีที่สุดสำหรับประสบการณ์ในการเรียนรู้นั้น ๆ
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการเลือกและการประเมินผลวัสดุการเรียน
5. ใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ด้วยความสม่ำเสมอ ไม่จรรยาใช้สื่อการสอนอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไป
6. พยายามหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเสนอการสอนในรูปแบบต่าง ๆ
7. ผลิทธิสื่อการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการของครูผู้สอน³

¹Elizabeth Candy Noel and J.D. Leonard, Foundation for Teacher Education in A-V Instruction (Washington D.C.: American Council in Education, 1962), p.1

²G.G. Weaver, and E.W. Ballinger, Visual aids (New Jersey: P. Van Nastreud Co., 1949), p. 5.

³Amo De Bernadis, The Use of Instructional Materials (New York: appleton - Century-Crofts, Inc., 1960), pp.6-9.

คาร์ลตัน อีริคสัน (Carlton Erickson) ได้แนะนำการเลือกสื่อการสอนว่าจะเลือกสื่อการสอนได้อย่างไร โดยให้พิจารณาจากคำถามดังต่อไปนี้

1. สื่อการสอนมีประโยชน์ต่อหน่วยการสอนและมีกิจกรรมในการแก้ปัญหาหรือให้ประสบการณ์เฉพาะหรือไม่
2. เนื้อหาที่จะต้องใช้สื่อความหมายด้วยสื่อการสอนนี้เป็นประโยชน์หรือไม่
3. สื่อการสอนเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การสอนหรือเป้าหมายของนักเรียนหรือไม่
4. มีการตรวจสอบระดับความยากของวัตถุประสงค์การสอนทางพุทธิศึกษา เจตนาศึกษา และ ทักษะศึกษาหรือไม่
5. สื่อการสอนเป็นการให้นักเรียนได้คิด ตอบสนอง อภิปราย และศึกษาค้นคว้าหรือไม่
6. เนื้อหาในสื่อการสอนช่วยแก้ปัญหาและเสริมกิจกรรมของนักเรียนหรือไม่
7. เสนอแนวความคิดที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
8. ให้เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับขนาด คุณภาพ น้ำหนัก ความลึก ระยะทางการกระทำ กลิ่น เสียง สี ความมีชีวิต และอารมณ์ หรือไม่
9. มีความแน่นอน และ พ้นสมัยหรือไม่
10. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่แจ้งปรารถนาหรือไม่
11. แลดูถึงระดับอันใดหรือไม่
12. ใช้ในห้องเรียนธรรมดาได้หรือไม่
13. ความรู้ เนื้อหา ในสื่อการสอนมีตัวอย่างให้มากพอหรือไม่¹

วิธีนี้ สีสภาพหนึ่ง ได้ให้เกณฑ์เพื่อเป็นหลักในการพิจารณาเลือกสื่อการสอน ดังนี้

¹Carlton W.H. Erickson, Administrating Instruction Media Programmes, pp.97-99.

1. สื่อนั้นเหมาะสำหรับการสนองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
2. สื่อนั้นส่งผลถึงระดับความเข้าใจของนักเรียนหรือไม่
3. ค่าใช้จ่ายในการใช้สื่อ นั้นคุ้มกับผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนของนักเรียนหรือไม่
4. สื่อนั้นหาใช้ได้สะดวกหรือไม่ในเวลาที่ห้องการ
5. คุณภาพทางเทคนิคของสื่อ เช่น วัสดุอ่านได้ชัดเจนหรือไม่

การใช้สื่อการสอน

แนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนนั้นจะต้องมีการเตรียมทั้งด้านตัวครู และ ตัวผู้เรียน เตรียมวัสดุ เครื่องมือ และสถานที่ ตลอดจนครูจะต้องทดลองใช้สื่อการสอนดูล่วงหน้า เพื่อวางแผน และกะเวลาให้พอดี พอเหมาะ

สื่อการสอนที่ใช้ต้องให้เป็นอุปกรณ์ในการสอนจริง ๆ ไม่ใช่เอาไปให้นักเรียนดูเฉย ๆ หรือเอาไปใช้แผนการสอนของครูเสียทั้งหมด เพราะการสอนนักเรียนนั้นเป็นงานและหน้าที่ของครูโดยตรง สื่อการสอนเป็นแค่เพียงเครื่องมือที่จะช่วยประกอบการสอนของครู ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และความเข้าใจดีขึ้นเท่านั้น และควรจะเป็นสื่อการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมด้วย (participation) เป็นหลักสำคัญ เพราะการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและมีกิจกรรมของตนเอง (self activities) ท่อการลดทอนความช่วยเหลือการใช้สื่อการสอนมากเข้าไร ผู้เรียนก็ยิ่งได้เรียนรู้ เข้าใจ และมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากขึ้นเท่านั้น

อีกประการหนึ่ง คือ จำนวนของสื่อการสอนที่ใช้ในคราวหนึ่ง ๆ ไม่ควรจะมีหลายอย่างเกินความจำเป็น ควรเลือกใช้สื่อการสอนที่ดี เหมาะสมกับผู้เรียน และนักเรียนมากที่สุด

¹ วิรุจน์ สีลาพาณิชย์, "คำบรรยายวิชา Utilization of Instructional Media " หน้า 20.

ประการสุดท้าย คือ ควรมีการประเมินผลการใช้สื่อการสอน เพื่อหาข้อ
บกพร่อง

การเก็บรักษาสื่อการสอน

เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) กล่าวว่า "การเก็บรักษาวัสดุเป็นอย่างไรก็
ถือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ถ้าหากว่าการทำบัญชีรายชื่อวัสดุนั้นเกิดใช้ไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้อง
จะต้องมีช่องใส่ฟิล์ม (film rack) กล่องสำหรับใส่สไลด์ หิ้ง ชั้น สำหรับวาง
เครื่องมืออื่น ๆ และเครื่องมือในการบันทึก ตลอดจนแฟ้มสำหรับเก็บภาพ"¹

หลักการเก็บสื่อการสอนมีดังนี้ คือ

1. การจัดระบบในการใช้สื่อการสอนจะจัดจัดให้เป็นระบบและเป็นระเบียบ
เรียบร้อยมีความเหมาะสม สะดวกในการค้นหาทั้งสำหรับผู้ยืม และ ผู้ให้ยืม
2. ควรจะมีหิ้ง ชั้น โต๊ะ หรือตู้ที่เหมาะสมเพื่อเก็บสื่อการสอน และควร
พยายามใช้เนื้อที่อย่างประหยัดที่สุด
3. สภาพแวดล้อมภายในห้องที่เก็บสื่อการสอน ควรจะปลอดภัยจากอันตราย
ต่าง ๆ หรือความรบกวนสูง ปราศจากฝุ่นละอองความชื้น และ สุนัขแม่มolest

เนื้อที่ หรือ ห้องสำหรับเก็บสื่อการสอนควรจะมีที่เก็บวัสดุ หรือ เครื่องมือ
โศกทัศน์ต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วอย่างเพียงพอ โดยมีที่เก็บเฉพาะสำหรับสื่อการสอนแต่ละชนิด
ทั้งยังคงจะเป็นสถานที่ที่มีการควบคุมแสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ ตลอดจนอุณหภูมิและ
ความชื้นที่พอเหมาะ และถ้าเป็นไปได้ควรมีที่เก็บเครื่องมือที่ไม่ใช้ด้วย อีกประการหนึ่ง
คือ ควรจะมีประตูห้องกว้างกว่าปกติ เพื่อเดิน หรือ ยกเครื่องมืออุปกรณ์เข้าออกได้สะดวก

¹Edgar Dale, Audio-Visual Methods in Teaching (New York:
The Dryden Press, 1946) : p.479.

อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากการเก็บสื่อการสอนเป็นอย่างดีแล้ว ควรจะใช้สื่อการสอนต่าง ๆ อย่างถูกวิธี และด้วยความระมัดระวัง ทั้งยังควรมีการซ่อมบำรุงสื่อการสอนด้วย โดยควรจะกำหนดให้มีระยะเวลาในการตรวจสอบสื่อการสอน เพื่อทำการซ่อมหรือเปลี่ยนแปลงส่วนที่ชำรุด เสียหาย เพราะสื่อการสอนควรจะอยู่ในสภาพที่จะทำงานได้ดีเสมอ และจะทำให้สื่อการสอนมีอายุการใช้งานได้นาน.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย